

JAKOB TRYGGVASON

GERÐ FÆRNIVIÐMIÐA FYRIR
TÆKNIGREINAR

Jakob Tryggvason

Félag tæknifólks í rafiðnaði (FTR) er stéttarfélag tæknifólks í víðum skilningi þess orðs. Myndupptökumenn sjónvarpsstöðva, ljósameistarar leikhúsa, heimasíðusmiðir, kerfisstjórar og fjöldi annars tæknifólks sem sinnir störfum, sem flest teljast til þeirra sem fara fram „á bak við tjöldin“, eru meðal félaga í FTR.

Árið 2008 hóf FTR að skoða hvort eitthvert form raunfærnimats gæti nýst félaginu þar sem þekking félaga er á afar breiðu sviði og oft byggð á sjálfsnámi, stuttum námskeiðum eða öðru námsformi sem

ekki fellur undir hefðbundið skólakerfi. Verkfæri, sem tæknifólk gæti notað til að fá heildarmynd af þekkingu sinni og hæfni, sem hægt væri að bera saman við einhverja mælistiku sem væri samþykkt af faginu, var augljóslega þarft verkfæri fyrir félag eins og FTR.

Fjölgun tæknistarfa

Tæknistörfum hvers konar hefur fjölgað mjög á undanföllum árum. Ný tækni, aukin sérhæfing og ör þróun, hefur skapað fjölda nýrra starfa. Í rafiðnaðargeiranum má sjá þessa þróun mjög skýrt.

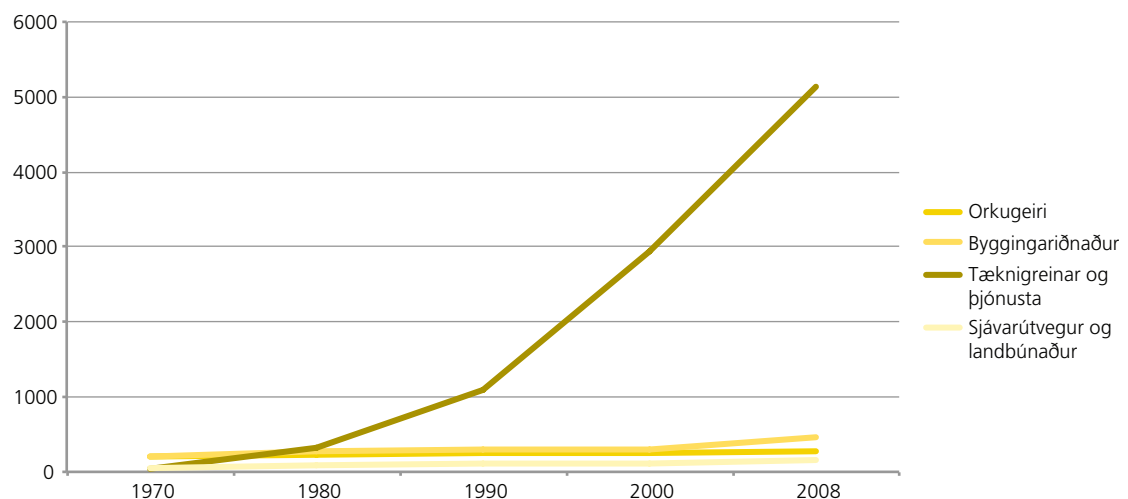
Um 1970 er áætlað að um 480 störf sé að ræða í rafiðnaðargeiranum í heild og þar af falla um 30 störf undir tækni- og þjónustustörf. Um 1980 er tæknistörfum farið að fjölga og um 1990 til 2000 er fjölgunin mjög ör. Sé miðað við tölur frá 2008 þá eru tæknistörf innan rafiðnaðargeirans komin yfir 5000 störf af þeim 6000 störfum sem geirinn í heild telur.

Fjölgun félaga í Félagi tæknifólks í rafiðnaði er annar ágætur mælikvarði á þessa sömu þróun. Árið 2008 voru félagar um 1400 manns, margfalt fleiri en nokkrum árum fyrr.

Nám fyrir tæknifólk

Þróun náms og þjálfunar fyrir öll þessi nýju störf hefur að sjálfsögðu einnig breyst mikið. Nám sveinsprófsgreina hefur þróast og er enn að breytast. Tækifæri til tölvunáms hafa margfaldast og mikill fjöldi námsleiða erlendis fyrir sérhæfð störf, auk fjölda styttri námskeiða má segja að séu viðbrögð menntakerfisins við þessum gríðarlegu breytingum.

Mynd 1. Þróun starfa innan rafiðnaðargeirans

Stofnanir, sem sjá um endurmenntun og fullorðinsfræðslu, hafa lagt sitt af mörkum við að mæta þörfum geirans en þar sem um er að ræða fög þar sem breytingar eru mjög hraðar og þekking á þeim breytingum þarf að breiðast hratt út er ljóst að úrræðin sem eru í boði duga skammt. Sem dæmi má hugsa sér innleiðingu á tækninýjung í útsendingu sjónvarps-efnis. Mikil þörf fyrir þekkingu á þessum nýjungum verður til en þegar viðkomandi fag hefur náð grunnþekkingunni þá er aðeins þörf á að viðhalda þeim þætti.

Að þróa námsleið, þjálfá kennara tekur tíma og er möguleiki á að þegar námsleiðin er loks tilbúin þá sé búið að metta þörf fagsins fyrir þetta nám eftir að tveir hópar hafa útskrifast. Þessi hraði hefur því leiðir til þess að sjálfsnám, þjálfun á vegum framleiðanda búnaðar eða ferðir erlendis eru oft einu valkostirnir sem tæknifólki býðst.

Hér hefur ekki verið minnst á nám sem ætlað er til menntunar nýliða í viðkomandi fagi. Fleiri og fleiri styttri námsleiðir, sem hafa náð að festa sig í sessi, gegna þessu hlutverki. Nám í hljóðupptökum og kvikmyndun eru dæmi um slíkt nám. Eins gott og slíkt nám er þá endurspeglar það samt aðeins mat þeirra sem setja viðkomandi nám saman á því hvað skiptir máli og hvað þörf er á að kenna nýliðum.

Niðurstöður þarfagreiningar fags geta, auk þess að vera grunnur raunfærnimats þeirra sem starfa í faginu, nýst sem grunn gögn til gerðar námsskrár sem endurspeglar raunþarfir atvinnulífsins og faglegar kröfur þeirra sem tekið hafa þátt í þróun fagsins til þessa.

Aðkoma atvinnulífsins við mótun færniviðmiða

Stuðningur atvinnulífsins er nauðsynlegur við verkefni af þessum toga og því var strax í upphafi leitað til stærstu vinnustaða hljóðtækna um aðkomu að verkefninu. RÚV, 365, Þjóðleikhúsið, Borgarleikhúsið, Exton, Stúdíó Sýrland, Tækniskólinn og Fræðsluskrifstofa rafiðnaðarins ásamt fleirum hafa veitt verkefninu stuðning.

Aðkoma atvinnulífs að mótun færniviðmiða er mikilvæg ef tryggja á að viðmiðin endurspeglar þarfir þess. Í umhverfi, sem breytist ört, er einnig brýnt að tryggja aðkomu þess að endurskoðun. Þetta hefur verið í umræðunni lengi.

Mótun færniviðmiða krefst skipulags og sérhæfingar. Þó atvinnulífið hafi skoðanir á innihaldi er ekki sjálfgefið að það hafi þekkingu á vinnuaðferðum og hvernig best er að setja fram niðurstöður. Í okkar fagi er mikill faglegur metnaður og því reyndist auðvelt að fá hæfa einstaklinga til að koma að mótun færniviðmiða. Að stórum hluta var sú vinna unnin í sjálfböðavinnu því var brýnt að vinnan væri markviss. Sá hluti vinnunnar, sem snýr að skipulagningu, samræmingu og aðferðafræði, verður í fæstum tilvikum unninn í sjálfböðavinnu.

Athyglisvert er að bera saman færniviðmið sem lagt var upp með í REVOW-verkefninu og uppbyggingu á hefðbundnu námi innan formlega skólakerfisins. Í REVOW er jöfn áhersla á fagleg og persónuleg viðmið. Umræðurnar um persónulegu viðmiðin voru áhugaverðar því að hálfu fyrirtækjanna var áhersla á að þau væru ekki síður mikilvæg en fagleg viðmið.

Evrópski viðmiðarammann um ævinám (EQF)

Mjög áhugaverður hluti af þessari vinnu var að fella störf innan hljóðvinnslunnar inn í evrópska viðmiðunarrammann (EQF). Hljóðvinnsla er starfsgrein sem hefur alþjóðlegt yfirbragð og einstaklingar fylgja verkefnum milli landa. Því virðast miklir möguleikar felast í því að hæfni sé staðfest á stigi sem viðurkennt er á milli landa.

Ramminn virðist líka vera mjög atvinnulífsmiðaður og byggist að miklu leyti á „stöðu“ starfsmanna varðandi sjálfstæði, hlutverk og ábyrgð. Mikilvægt er fyrir hagsmunaaðila að skoða vel þá möguleika sem felast í rammanum. Hugsanlega er þarna komið tæki sem auðveldar vinnu við námsuppbyggingu og auðveldar aðkomu atvinnulífsins að þeirri vinnu.

Ávinningur og möguleikar stéttarfélagssins

Ávinningur stéttarfélagssins

- Styrkir stéttarfélagið sem fagfélag og auðveldar því að gæta hagsmuna félagsmanna.
- Raunfærnimat getur nýst sem verkfæri sem gerir félagsmönnum kleift að staðfesta þekkingu/getu þeirra sem ekki hafa formlega menntun á sviðinu.
- Yfirsýn yfir „þekkingarlandslagið“.
- Styður endurmenntunarúrræði.

Fagleg vitund félagsmanna

- Einstaklingurinn metinn af jafningjum.
- Sýnir fram á hvar hann stendur í samanburði við kröfur atvinnulífsins.
- Bætur samskipti og samanburð þar sem grunnviðmið verða til fyrir þá umræðu.

Möguleikar, næstu skref

- Eftir því sem fleiri fara í gegnum ferlið verða til betri og betri gögn með upplýsingum sem hægt er að nota til að vera með mjög markvissa endurmenntun. Nám mætir brýnum þörfum.
- Formlega skólakerfið getur nýtt sér afurðir til að „upp-færa“ sitt nám.
- Verkfærin, sem þróuð hafa verið, eru yfirfærarleg og stefnt er að því að fleiri tæknigreinar fylgi í kjölfarið, mynd, margmiðlun og aðrar sérhæfðari starfsgreinar.

Eftir því sem raunfærnimat byggt á viðmiðum atvinnulífsins verður viðurkenndara verður brýnna að stéttarfélögin vinni að því að þessi vottun á hæfni/færni/getu hljóti fastan sess í mennta- og réttindakerfinu. Í dag vitum við ekki hvaða gildi niðurstöður úr raunfærnimati úr hljóðvinnslu fá á vinnu-markaði. Næstu tvö til þrjú árin munu skera úr um það en með aðkomu aðila vinnumarkaðarins að gerð færni viðmiða aukast líkur á auknu gildi. Vinna við næstu starfsgrein, ljós-tækna, er byrjuð. Það gefur til kynna að við höfum fulla trú á verkefni.

UM HÖFUNDANA

Haukur Harðarson starfar sem sérfræðingur hjá Fræðslu- miðstöð atvinnulífsins og helstu verkefni hans tengjast raun- færnimati. Haukur er með meistarapróf í bifvélavirkjun og starfaði við þá iðngrein í rúmlega 15 ár. Að því loknu tók hann við formennsku og framkvæmdastjórn hjá stéttarfélagi bílgreina og blikksmiða. Haukur hefur að baki áralanga reynslu á sviði fullorðinsfræðslu, hann starfaði hjá Mími- símenntun í mörg ár, mest við þróunarvinnu, kennslu og markað- og kynningarmál.

Kristinn Sigurpáll Sturluson er upptökustjóri og kennari hjá Stúdíó Sýrlandi. Hann hefur unnið hjá fyrirtækinu frá byrjun árs 2003 og fengist við ýmis verkefni eins og talsetningu á sjónvarpsefni og bíómyndum, upptöku og eftirvinnslu bíómynda og upptökur og hljóðblöndun á tónlist. Kristinn sér einnig um kennslu í Hljóðtækninámi Tækniskólans auk þess sem hann hefur séð um þróun og kennslu námskeiða UFTA/ PÖR fyrir Vinnumálastofnun. Kristinn hefur starfað í hljóði með einum eða öðrum hætti frá árinu 1996 t.a.m. sem hljóð- maður hjá ýmsum hljómsveitum, sjálfstæður upptökustjóri, tæknistjóri Þjóðleikhúskjallarans og margt fleira. Kristinn var yfirmatsaðili í íslenska hluta REVOW-verkefnisins, kom að mótun færni viðmiða og sat í stýrihóp fyrir verkefnið.

Jakob Tryggvason hefur unnið sem hljóðhönnuður, hljóð- maður og tæknimaður við leikhús, upptökuver og tónleika hér heima og í Bretlandi frá árinu 1992. Hann var fastráð- inn hjá Leikfélagi Reykjavíkur árið 2000 og hefur verið for- stöðumaður hljóðdeildar frá árinu 2007. Jakob hefur unnið hljóðmynd við fjölda leiksýninga auk ýmissa danssýninga á vegum Íslenska dansflokksins auk fjölda annarra sýninga stórra og smárra. Auk þess að starfa hjá Borgarleikhúsinu er Jakob formaður Félags tæknifólks í rafíðnaði. Jakob sat í íslenska stýrihópnum fyrir REVOW-verkefnið fyrir hönd FTR auk þess að koma að kynningu verkefnisins á vinnustöðum og upplýsingafundum til þátttakenda. Hann var einnig sem aðstoðarmatsaðili við verkefnið.